

LUND UNIVERSITY

Urban norm och rural realitet: En kritisk analys av landsbygdsbegreppet

Johansson, Michael

2026

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):
Johansson, M. (2026). *Urban norm och rural realitet: En kritisk analys av landsbygdsbegreppet*. (Hela Vägen Fram). Lunds Universitet.

Total number of authors:
1

Creative Commons License:
Ospecificerad

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Urban norm och rural realitet:

En kritisk analys av landsbygdsbegreppet

Analys 1.

Michael Johansson

Lunds universitet

2026-02-20

För att citera rapporten:

Johansson, M (2026). Urban norm och rural realitet: En kritisk analys av landsbygdsbegreppet. Lunds universitet, vetenskaplig publikation inom projektet Hela Vägen Fram, 26s.

Samverkansprojektet: Hela Vägen Fram: Värdet av Hållbar Mobilitet på Landsbygden

Hela Vägen Fram: Värdet av Hållbar Mobilitet på Landsbygden är ett samverkansprojekt som drivs av Visit Skåne tillsammans med Lunds universitet, Skånetrafiken och Regional Utveckling i Region Skåne. Projektet adresserar dagens stora utmaning: det starka bilberoendet på landsbygden och avsaknaden av hållbara mobilitetsalternativ som möter människors faktiska behov. Genom att utveckla en ny modell för hur samhällsvinster och samhällskostnader kopplade till mobilitet mäts, vill projektet skapa ett bredare beslutsunderlag som går bortom traditionella nyckeltal som underskott per resa.

Projektet kartlägger vilka positiva effekter som uppstår när mobilitet fungerar – såsom ökad platsattraktivitet, tillgång till arbete, förbättrad folkhälsa och stärkt näringslivsutveckling – samt vilka kostnader som följer när mobiliteten brister. Resultatet blir en prototypmodell som synliggör dessa effekter i ekonomiska termer och som kan användas som grund för framtida samverkan, investeringar och policyutveckling. Projektet genomförs inom ramen för EU-projektet Share North Squared och löper mellan november 2025 och december 2026 med en projektbudget på 1,5 miljoner. Övriga partnerorganisationer inkluderar Tomelilla, Sjöbo och Svalöv kommun samt branschorganisationen Svensk Kollektivtrafik.

The project: The Full Journey: Unlocking the Value of Rural Mobility

The Full Journey: Unlocking the Value of Rural Mobility is a collaborative project led by Visit Skåne in collaboration with Lund University, Skånetrafiken and Regional Development at Region Skåne. The project addresses a major challenge today: the strong car dependency in rural areas and the lack of sustainable mobility alternatives that meet people's real needs. By developing a new model for measuring the societal benefits and costs linked to mobility, the project aims to create a broader decision-making foundation that goes beyond traditional indicators such as cost per trip. The project maps the positive effects that emerge when mobility functions well—such as increased place attractiveness, access to employment, improved public health and strengthened business development—as well as the costs that arise when mobility is lacking. The outcome is a prototype model that visualises these effects in economic terms and can serve as a basis for future collaboration, investment and policy development. The project is carried out within the EU initiative Share North Squared and runs from November 2025 to December 2026 with a project budget of 1.5 million SEK. Additional project partners include Tomelilla, Sjöbo and Svalöv Municipalities as well as The Swedish Public Transport Association.

Sammanfattning

Vad är landsbygd – och varför spelar definitionen roll?

Begreppet *landsbygd* används ofta som om dess innebörd vore självklar. I statistik, politik och samhällsdebatt beskrivs landsbygden ofta som motsatsen till staden: gles, avlägsen och präglad av jordbruk och natur. Denna rapport visar dock att landsbygden inte är ett enkelt eller entydigt fenomen. Tvärtom är landsbygd – eller *ruralitet* – ett komplext, föränderligt och relationellt begrepp som formas i samspel med urbana processer, mobilitet och globalisering.

Historiskt har landsbygden definierats utifrån produktion och befolkningstäthet. Under industrialiseringen kom den att framställas som efterbliven i relation till stadens modernitet, vilket lade grunden för en stark urban norm. Under 1900-talet förstärktes detta genom planering och statistik där landsbygden ofta behandlades som ett utvecklingsproblem som skulle ”kompenseras”. På senare decennier har denna syn alltmer ifrågasatts inom forskning.

Modern landsbygdsforskning visar att gränsen mellan stad och land har suddats ut. Många landsbygdsområden är idag tätt sammanlänkade med städer genom pendling, digitala nätverk, serviceflöden och ekonomiska relationer. Begrepp som *urban–rural continuum*, *rurbanitet* och *mobilitet* används för att beskriva dessa hybrida landskap, där urbana och rurala funktioner samexisterar. Landsbygden är därmed inte en urban avvikelse, utan en del av sammanhängande regionala system.

Rapporten visar också att hur landsbygd definieras får konkreta konsekvenser. Enkla mått som befolkningstäthet riskerar att osynliggöra lokala realiteter och leda till felriktade policybeslut, till exempel när det gäller infrastruktur, service, mobilitet och regional utveckling. Särskilt tydligt blir detta i frågor om hållbar mobilitet, där bilberoende, långa pendlingsavstånd och bristande kollektivtrafik ofta tolkas som problem – utan att ta hänsyn till landsbygdens faktiska förutsättningar.

Urbaniseringens effekter på landsbygden är dessutom inte entydigt negativa. Vissa områden drabbas av avfolkning och åldrande, medan andra växer genom inflyttning, pendling och distansarbete. Digitalisering, nya arbetsformer och platsbaserad innovation skapar både möjligheter och nya ojämlikheter. Detta kräver mer nyanserade analyser än dagens standardiserade indikatorer ofta tillåter.

Sammanfattningsvis visar rapporten att landsbygden inte kan förstås som statisk, isolerad eller underordnad staden. För att skapa hållbar och rättvis samhällsplanering behövs definitioner, mätmetoder och policyramverk som erkänner landsbygdens mångfald, hybriditet och roll i större regionala och globala sammanhang.

Summary

What is rural – and why does the definition matter?

The concept of *rural* is often used as if its meaning were self-evident. In statistics, policy, and public debate, rural areas are frequently portrayed as the opposite of cities: sparsely populated, remote, and dominated by agriculture and nature. This report demonstrates that rurality is far more complex. Rather than a fixed category, rurality is dynamic, relational, and continuously shaped by urbanisation, mobility, and global interconnections.

Historically, rural areas were defined primarily through production and population density. During industrialisation, the countryside increasingly came to represent tradition and stagnation in contrast to urban modernity. This urban norm strongly influenced planning and policy throughout the twentieth century, where rural areas were often framed as lagging behind and in need of compensation or integration into urban growth models.

Contemporary rural studies challenge this view. Research shows that the boundary between urban and rural has become increasingly blurred. Many rural areas are today deeply interconnected with cities through commuting, digital infrastructure, service provision, and economic flows. Concepts such as the *urban–rural continuum*, *rurbanity*, and the *mobilities paradigm* are used to capture these hybrid landscapes, where urban and rural functions coexist. Rurality is therefore not an urban deviation, but a constitutive part of wider regional systems.

The report also highlights that definitions of rurality have real-world consequences. Simplistic indicators, such as population density thresholds, often fail to capture lived realities and functional relationships. This can lead to misdirected policy decisions, particularly in areas such as infrastructure investment, service provision, and sustainable mobility. Rural mobility, for instance, is frequently assessed using urban standards, which can misrepresent car dependence and long travel distances as inefficiencies rather than context-specific adaptations.

Urbanisation does not affect all rural areas in the same way. Some experience population decline and ageing, while others grow through commuting, counter-urbanisation, and remote work. Digitalisation and new forms of work create opportunities but also new inequalities. These diverse trajectories require analytical tools that go beyond one-size-fits-all classifications.

In conclusion, the report argues that rural areas should not be understood as static, isolated, or subordinate to cities. Developing sustainable and equitable policies requires definitions and measurement frameworks that acknowledge rural diversity, hybridity, and the interdependence between urban and rural spaces within broader regional and global systems.

Innehåll

Samverkansprojektet: Hela Vägen Fram: Värdet av Hållbar Mobilitet på Landsbygden	2
The project: The Full Journey: Unlocking the Value of Rural Mobility	2
Sammanfattning.....	3
Summary	4
1. Inledning	6
2. Problematisering	7
3. Definition av “rural”	7
3.1 Klassiska och officiella definitioner	8
3.2 Kontinentala och vetenskapliga perspektiv	8
3.3 Kritiska och sociokulturella perspektiv	8
4. Urbaniseringens påverkan på ruralitet	9
4.1 Demografiska förändringar	9
4.2 Ekonomiska och sociala konsekvenser.....	10
4.3 Regionala och miljömässiga effekter	10
3. Historisk utveckling av begreppet ruralitet	11
5. Centrala teorier inom Rural Studies	14
5.1 Urban–Rural Continuum (Halfacree, 1993)	14
5.2 Rural Restructuring (Marsden, 1998)	14
5.3 Mobilities Paradigm (Sheller & Urry, 2006)	15
5.4 Rurbanity (Hoffmann et al., 2023).....	15
5.5 Political Economy of Rural Space (Cloeke & Goodwin, 1992).....	15
5.6 Post-Productivism (Ilbery & Bowler, 1998)	16
5.7 Sammanfattande analys och tillämpning av teorier.....	16
6. Diskussion: Mobilitet och ruralitet i ett hållbarhetsperspektiv	16
6.1. Fysisk mobilitet och hållbarhetsutmaningar	17
6.2. Digital mobilitet och nya arbetsformer.....	17
6.3. Rurbana teorier och integration av urbana mobilitetslogiker	18
6.4. Mobilitet, social inkludering och rättvisa.....	18
6.5. Pendling och mobilitet i Skåne ur ett ruralt perspektiv	18
6.6. Pendlingens konsekvenser för livskvalitet och hälsa	19
6.7. Pendling och bostadsval.....	19
6.8. Regional arbetsmarknad och pendlingspolicy	19
7. Slutsats	20
Referenser	21

1. Inledning

Begreppet rural i detta sammanhang betyder kort sagt landsbygd eller lantlig. Det används således för att beskriva områden som:

- *ligger utanför städer och tätorter,*
- *har lägre befolkningstäthet, och*
- *ofta präglas av jordbruk, natur, öppna landskap och mindre samhällen*

Det är motsatsen till urban, som handlar om stadsmiljöer. Så i detta fall då begreppet rural används, syftar man på att det är typiskt för landsbygden, både geografiskt, socialt och kulturellt.

Begreppet *rural* har historiskt sett fungerat som en sociogeografisk term för att beskriva landsbygdsområden i kontrast till urbana miljöer. Det har både i statistik, politik och forskning använts för att skilja platser med låg befolkningstäthet, dominerande natur- och jordbrukslandskap samt begränsad tillgång till infrastrukturer från tätortssystem med hög arbetsmarknadspendling och koncentrerade befolkningscentra. I tidig statistik och policy använde myndigheter ofta enkla tröskelvärden till exempel befolkningstäthet under 150 invånare per km² som operationalisering av "landsbygd" inom regional analys (Alonso, 2017).

Rurbanitet, en hybridisering av urbana och rurala funktioner har även blivit ett centralt begrepp i samtida landskapsplanering och regional utveckling (Hoffmann et al., 2023). Rurbana områden präglas av kombinationer av jordbruk, bostäder, småföretag, rekreation och urbana influenser, vilket skapar komplexa socio-ekonomiska och ekologiska landskap. Forskningen visar att traditionella kategorier av stad och landsbygd inte längre fångar dessa dynamiska miljöer, vilket ställer krav på nya planeringsmetoder och teoretiska ramverk (Björling & Rönnblom, 2023; Præstholt & Busck, 2008).

Denna litteraturanlys syftar till att kritiskt granska hur forskningen om rurala och rurbana områden och planering har utvecklats, identifiera centrala teorier, metoder och policyimplikationer, samt diskutera styrkor och begränsningar i existerande litteratur. Analysen fokuserar på både europeiska exempel och globala perspektiv på rural och rurbanisering.

Under senare decennier har begreppet emellertid utvecklats genom någon form av paradigmskifte. Forskare inom *Rural Studies* betonar att ruralitet inte är en enkel dikotomi mellan stad och landsbygd utan en komplex struktur som innefattar sociala, ekonomiska och ekologiska dimensioner, ofta uttryckt som ett continuum mellan urban och rural snarare än en strikt kategorisk uppdelning (OECD, 2020).

Begreppsutvecklingen speglar en bredare historisk utveckling där global urbanisering, teknologisk förändring och nya modeller för regional utveckling har omdefinierat vad som menas med landsbygd. Många länder och internationella organisationer som OECD och FN har därför reviderat sina klassifikationer för att bättre spegla detta komplexa mönster av funktionell interaktion mellan urbana och rurala områden (OECD, 2025; United Nations, 2018).

I denna rapport analyseras således begreppet rural från ett historiskt och teoretiskt perspektiv, med särskilt fokus på utvecklingen av definitioner inom *Rural Studies* samt hur urbaniseringens fortgående processer påverkar landsbygdsområden i både socioekonomiska och demografiska sammanhang.

2. Problematisering

Trots att "rural" är ett vanligt förekommande begrepp inom både statistik och policy, finns det betydande utmaningar med dess användning i vetenskapliga och politiska sammanhang. För det första finns ingen enhetlig eller universellt accepterad definition av begreppet. Akademiska studier visar att olika discipliner och regioner använder varierande kriterier — såsom befolkningstäthet, avstånd till stadscentra, tillgång till tjänster, historiska identiteter eller landskapskaraktär — vilket leder till inkonsekventa klassifikationer och därmed svårigheter att jämföra forskning eller formulera policy över geografiska och kulturella gränser (Smith & Jones, 2019).

Vidare finns en kritik mot traditionella definitioner som förlitar sig på enkla tröskelvärden, eftersom dessa riskerar att "utsuddas" av förändrade demografiska och funktionella förhållanden. Till exempel kan områden som ligger nära urbana arbetsmarknadsregioner klassificeras som rurala utifrån befolkningstäthet men funktionellt vara starkt integrerade med staden genom pendling och serviceutbyte (OECD, 2025).

Detta problem är inte enbart teoretiskt. Det har konkreta konsekvenser för resursfördelning, regional planering och sociala rättigheter. Exempelvis påverkar definitioner hur infrastrukturinvesteringar riktas, hur landsbygdsstöd utformas inom EU och vilka områden som inkluderas i nationella utvecklingsprogram (OECD, 2020). Då urbanisering fortsätter förändra befolkningsfördelningar globalt — med FN:s prognoser om att majoriteten av världens befolkning kommer att bo i urbana miljöer framöver — blir utmaningen ännu mer komplex (United Nations, 2018).

En annan problematik är den normativa och sociala dimensionen av ruralitet som begrepp. Representationer av landsbygden i politik och media pendlar ofta mellan idealisering av en idyllisk "rural livsstil" och stereotypa framställningar av ruralitet som underutvecklade eller avfolkade områden. En kritisk landsbygdssociologi argumenterar för att sådana förenklingar riskerar att osynliggöra den mångafasetterade verkligheten i rurala sammanhang — inklusive social diversitet, ekonomisk innovation och urbana/rurala interaktioner (Karlsson, 2016).

3. Definition av "rural"

I både internationell statistik och samhällsvetenskaplig forskning betraktas definitionen av *ruralitet* som komplex, mångdimensionell och kontextberoende. Traditionellt har landsbygdsområden karakteriserats genom parametrar såsom låg befolkningstäthet, omfattande jordbruks- och naturmark samt begränsad infrastruktur (Alonso, 2017). Kritiker menar emellertid att dessa indikatorer endast erbjuder en översiktlig förståelse av rurala

miljöer, eftersom de förbiser sociala, kulturella och funktionella dimensioner som lokala identiteter, tjänstetillgång och samhällsorganisation.

3.1 Klassiska och officiella definitioner

Överstatliga organisationer har utvecklat standardiserade definitioner i syfte att möjliggöra internationell jämförbarhet. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) har etablerat ett klassifikationssystem där ruralitet bestäms genom en kombination av befolkningstäthet, geografiskt avstånd till urbana centra och graden av funktionell och ekonomisk integration, exempelvis via pendlingsmönster (OECD, 2020). OECD framhåller att ruralitet bör betraktas som ett kontinuum snarare än en binär urban–rural dikotomi, då många geografiska regioner uppvisar blandformer med varierande funktionella kopplingar till stadsområden (OECD, 2020).

I organisationens nuvarande ramverk identifieras tre kategorier av rurala områden: (a) rurala områden inom en funktionell urban arbetsmarknadsregion (FUA), (b) rurala områden utanför men i nära anslutning till en FUA samt (c) fjärran rurala områden (OECD, 2025). Dessa kategorier indikerar att geografiskt avstånd och ekonomisk konnektivitet utgör centrala principer i moderna definitioner av landbygd. Samtidigt har kritiska analyser visat att sådana klassifikationer riskerar att förenkla komplexa lokala förhållanden, särskilt i kontexter där informellt arbete eller bristfällig statistik försvårar mätning av arbetsmarknadsintegration (Abramovsky & Phillips, 2011).

3.2 Kontinentala och vetenskapliga perspektiv

Även andra institutionella modeller har utvecklats för att standardisera rumsliga kategoriseringar. FN-systemets *Degree of Urbanisation* har antagits av flera medlemsstater, inklusive inom EU:s statistikproduktion. Modellen klassificerar områden utifrån befolkningsstorlek, täthet och sammanhängande tätortsstrukturer, vilket innebär att ruralitet definieras genom både demografiska och rumsliga nätverksfunktioner (Nord-Sverige, 2020). Denna typ av modell betraktas som ett metodologiskt framsteg då den rör sig bort från entydiga, täthetsbaserade cut-off-värden mot multikriteriemodeller.

Inom akademisk forskning har flera kvantitativa verktyg utvecklats för att operationalisera ruralitet. Ett exempel är *Index of Relative Rurality* (IRR), som genererar ett kontinuerligt mått baserat på population, densitet, byggnadsgrad och geografiskt avstånd (National Academies, 2022). Fördelen med ett kontinuerligt mått är att det möjliggör mer nuanserade jämförelser över tid och rum, vilket i sin tur underlättar longitudinella analyser av regional utveckling. Samtidigt har översiktsstudier visat att variationen i indikatorval mellan olika forskningsfält leder till inkonsistens, vilket försvårar policyutvärdering och metaanalys (Wong & Li, 2021).

3.3 Kritiska och sociokulturella perspektiv

Inom kritiska landsbygdsstudier problematiseras antagandet att ruralitet kan reduceras till objektiva, statistiska indikatorer. I stället framhålls ruralitet som en socialt och kulturellt konstruerad kategori, med betydelse för identitet, tillhörighet, normativitet och kollektiva narrativ (Smith & Jones, 2019). Detta perspektiv betonar att invånares subjektiva erfarenheter inte alltid sammanfaller med administrativa klassificeringar. Ett område kan

statistiskt klassificeras som "ruralt" men samtidigt uppvisa urbana levnadsmönster, exempelvis som följd av pendling eller digital integration. Denna diskrepans anses riskera att undergräva både forskningsvaliditet och policyrelevans.

Vidare har forskare pekat på närvaron av en urban normativitet i såväl politisk diskurs som resursfördelning, vilket kan bidra till att rurala kontexter marginaliseras (Hedberg & Carmo, 2012). Ett vanligt exempel är tillgång till offentlig service: mätmetoder utgår ofta från urbana mått på täthet och närhet, vilket leder till att rurala områdens förutsättningar framstår som avvikande eller bristfälliga snarare än funktionellt anpassade till glesare befolkningsstrukturer.

4. Urbaniseringens påverkan på ruralitet

Urbanisering, definierad som den process genom vilken en ökande andel av befolkningen bosätter sig i urbana områden, har haft genomgripande effekter på ruralitet på demografiska, ekonomiska och sociokulturella nivåer (United Nations, 2018). Processen är varken linjär eller universellt homogen; den varierar i intensitet mellan regioner, mellan länder och över tid. I ett historiskt perspektiv förknippas urbanisering framför allt med territoriell förflyttning – arbetskraftsmigration från landsbygd till stad i takt med industrialisering, strukturell omvandling och ökade utbildningsmöjligheter (Benson & Nordin, 2020; Tillväxtverket, 2025).

I samtida sammanhang opererar urbanisering emellertid inte enbart som ett fysiskt förflyttningsmönster utan också som ett funktionellt fenomen. Urban normativitet, konsumtionsmönster och sociala värderingar fortplantas över territoriella gränser, vilket innebär att urbana praktiker även internaliseras i rurala områden – utan att deras befolkning nödvändigtvis flyttar (OECD, 2020). Detta kan inkludera digitala tjänster, förändrade familjemönster, pendlingsekonomier och markanvändning. Ett sådant skifte problematiserar traditionella antaganden om rural–urban dualism och illustrerar hur ruralitet alltmer präglas av hybridisering, flerkärnighet och ekonomisk omstrukturering (Halfacree, 2018).

4.1 Demografiska förändringar

En av de mest dokumenterade konsekvenserna av urbanisering är den demografiska omfördelningen av befolkning. I flertalet OECD-länder expanderar storstadsregioner i betydande takt, medan många rurala områden präglas av befolkningsminskning, särskilt i avlägsna regioner med låg diversifiering i arbetsmarknaden (OECD, 2025). Demografiska data visar att yngre befolkningsgrupper tenderar att migrera till urbana regioner, ofta på grund av eftersträvan efter utbildning, karriärutveckling, social mobilitet och kulturell exponering (Champion & Zhu, 2022).

Ett centralt tema i forskningen är selektiv migration. Högkvalificerad arbetskraft har större benägenhet att lämna rurala områden än lågkvalificerad arbetskraft, vilket leder till ett permanent kompetenstapp (Corbett, 2017). I sin tur genererar detta en självförstärkande spiral, där minskad kompetensbas minskar lokal innovationsförmåga och etableringsgrund för nya företag. Resultatet blir ett demografiskt åldrande, vilket påverkar såväl vårdbehov som kommunal ekonomi (United Nations, 2018).

Dock visar forskningen att rurala områden med god funktionell närhet till urbana nav uppvisar mer komplexa mönster. Regioner inom pendlingsavstånd kan erfara positiv nettomigration, särskilt bland medelålders höginkomsttagare, s.k. "counterurbanisation" (Bijker & Haartsen, 2021). Detta har i vissa fall gett upphov till "rurala gentrifieringsprocesser" där bostadspriser ökar, och lokala befolkningar trängs ut (Phillips, 2009). Det demografiska utfallet av urbanisering är därmed inte nödvändigtvis liktydigt med avfolkning, utan beroende av regionens tillgänglighet, digital kapacitet och ekonomiska noder.

4.2 Ekonomiska och sociala konsekvenser

Urbanisering skapar omfattande strukturell förändring i den rurala ekonomin. Den agrara sektorn har över tid minskat i relativ ekonomisk betydelse, samtidigt som jordbruket industrialiserats, effektiviserats och koncentrerats till färre producenter (Forskning.se, 2017). Konsekvensen är att ett stort antal rurala arbetsmarknader inte längre kan absorbera lokal arbetskraft, vilket i sin tur ökar migrationsbenägenheten.

Denna omstrukturering förstärks av globala marknadsprocesser. Stadsekonomier fungerar som innovationskluster och kunskapsnav, medan många landsbygdsregioner brottas med låga nivåer av investeringar, begränsad digital infrastruktur och svag serviceförsörjning (OECD, 2025). Samtidigt skapas ekonomiska asymmetrier inom den rurala sfären: områden med funktionell urban anslutning får tillgång till arbetsmarknadsintegration, medan perifera regioner kan hamna i "regional path dependency" där ekonomisk tillbakagång cementeras (Martin & Sunley, 2015).

Urbanisering förstärker dessutom skillnader i social service. Högre utbildningsinstitutioner, specialistvård och innovationsmiljöer koncentreras i urbana regioner, vilket leder till sämre livschanser och långsammare social mobilitet i kommuner med lägre befolkningstäthet (OECD, 2020). En kompetensförsvagning i rurala områden leder i sin tur till minskad entreprenörskapstakt, vilket påverkar lokal näringslivsutveckling negativt (United Nations, 2018).

Socialt skapar urbanisering förändrade livsstilar och värderingssystem. Digitalisering och urban konsumtionskultur har bidragit till homogenisering av livsformer, där tidigare tydliga sociokulturella identiteter utmanas. Flera forskare menar att detta resulterar i "rural despatialisation" – en uppluckring av rurala särdrag (Halfacree, 2018). Andra menar att processen kan öka lokal motståndskraft genom att stärka transregionala nätverk och hybridekonomier (Woods, 2022).

4.3 Regionala och miljömässiga effekter

Urbaniseringens regionala effekter manifesteras i ökat beroende mellan stad och land. Arbetsmarknadsregioner expanderar, pendling ökar och regional planering knyts närmare nationella tillväxtstrategier (Lund University, 2025). I vissa fall kan detta skapa positiva spridningseffekter: högre sysselsättningsgrad, ökad servicekoncentration och utveckling av "grön logistik". Men lika ofta uppstår asymmetriska maktrelationer, där urbana regioner

“extraherar” resurser – arbetskraft, mark och kapital – medan rurala regioner behåller kostnaderna, såsom minskad lokal försörjningsförmåga (Parks & Warshaw, 2019).

Demografisk nedgång innebär också ekologiska konsekvenser. Minskad brukad mark kan leda till igenväxning, förändrade beteslandskap och negativa effekter på biologisk mångfald (SLU, 2024). Samtidigt omvandlas markanvändning nära städer i snabb takt genom exploatering för bostäder, logistik och infrastruktur, vilket ökar konkurrens om jordbruksmark och driver upp markvärden. Klimatpolitiken interagerar ytterligare med urbanisering: biologiskt baserade näringar har potential att stärkas genom lokal matproduktion och cirkulära system, men detta förutsätter riktad planering och investering.

En särskild utmaning gäller transportrelaterade utsläpp. Urbanisering leder till mer pendling och längre logistikkedjor, vilket kan öka klimatbelastningen. Samtidigt argumenterar andra forskare att urbaniserade regioner har högre energieffektivitet och därmed lägre utsläpp per capita än glesa regioner (Newman & Kenworthy, 2015). Miljöeffekten är således ambivalent och beroende av politiskt handlingsutrymme.

Forskning visar således på att urbaniseringens påverkan på ruralitet inte kan reduceras till en ensidig rörelse mot avfolkning, ekonomisk tillbakagång och social marginalisering. Processen är geografiskt varierande och djupt beroende av institutionella förutsättningar, politisk styrning, teknologiska innovationer och regional kultur. Urbanisering skapar nya interdependenser mellan stad och land; den transformerar arbetsmarknader, infrastruktur och livsstilspraktiker.

Samtidigt riskerar urbaniseringen att skapa ökad ojämlikhet mellan regioner. Avlägsna och demografiskt svaga rurala områden utmanas av kompetensförluster, minskade skattebaser och långsammare digitaliseringstakt. Politiska åtgärder såsom satsningar på digital infrastruktur, transportsystem, platsbaserade näringslivsstrategier och gröna bioekonomier kan minska dessa effekter – men endast om de utformas med förståelse för rurala områdets heterogenitet (Tillväxtverket, 2025; OECD, 2025).

Framtida forskning behöver därmed problematisera urbaniseringen som normativ utvecklingsmotor och i stället studera hur ruralitet kan omformuleras som ett aktivt ekonomiskt och sociokulturellt rum. Detta inkluderar behovet av att utveckla indikatorer som fångar funktionell integration, kulturella identiteter och territoriell resiliens – snarare än enbart befolkningstäthet.

3. Historisk utveckling av begreppet ruralitet

Begreppet *ruralitet* har genomgått betydande begreppsliga förskjutningar över tid och har alltid varit nära knutet till samhällsstruktur, ekonomiska funktioner och kulturella föreställningar. I ett historiskt perspektiv har ruralitet inte utgjort en statisk kategori, utan en social konstruktion som kontinuerligt omskapats i relation till urbanisering, territorial förvaltning och ekonomisk omställning (Cloke & Little, 1997). Tidiga definitioner var starkt materiella och kopplade till livsmedelsproduktion, medan senare förståelser placerat större vikt vid identitet, representation, funktionell integrering och mobilitet.

Från antiken till förindustriell modernitet: produktion och territoriella ordningar

I antika samhällen och genom medeltiden definierades relationen mellan stad och landsbygd genom ekonomisk arbetsdelning. Landsbygden fungerade primärt som den territoriella basen för jordbruk, naturresursutvinning och arbetsintensiv produktion, medan staden representerade politisk makt, handel, administrativ kontroll och kulturell organisation (White, 1967). Ruralitet var därmed nära knutet till en funktionell ekonomisk ordning där majoriteten av befolkningen levde i agrara hushåll och hade begränsad social mobilitet.

I dessa förindustriella system var ruralitet knappast ett begrepp som bar kulturell identitet; snarare var det en beskrivning av produktionssätt och tillgång till mark. Landsbygden var den primära platsen för försörjning, och jordäggande strukturer, godsorganisation och feudala relationer avgjorde social status snarare än geografisk lokalisering (Hilton, 2016). Samtidigt fanns embryonala kulturella distinktioner: staden sågs som arena för civilt deltagande och lärande, medan landsbygden associerades med natur, tradition och låg utbildning. Men dessa tolkningar saknade ännu den sociala laddning som skulle ta form under moderniteten.

1800-talets industriella omvandling: ruralitet som antites till modernitet

Under 1800-talet förändras de begreppsliga ramarna radikalt. Industrialisering, mekanisering av produktion, kapitalackumulation och massurbanisering ledde till en omformulering av relationen mellan stad och land. Landsbygden framställdes som platsen för det stationära, traditionella och oföränderliga, medan staden symboliserade vetenskap, tillväxt och social mobilitet (Kühn, 2015). I denna period uppstår vad Raymond Williams (1973) beskriver som den ideologiska dikotomin mellan *the country* och *the city*, där landsbygden laddas med nostalgiska och moralistiska betydelser — antingen romantiskt upphöjd eller nedvärderad som primitiv.

Det är under industrialiseringen som ruralitet börjar ses som social identitet och inte enbart som produktionskategori. Urban migration blir ett centralt samhällsfenomen och rurala områden beskrivs som "kvarvarande" eller "resterande" delar av ett samhälle på väg mot industriell modernitet (Woods, 2005). De politiska följderna blir betydande: investeringar, utbildningsinstitutioner och statliga resurser koncentreras till urbana centra, medan landsbygden positioneras som ett eftersläpande rum.

1900-talets modernitet och välfärdsstat: ruralitet som utvecklingsobjekt

Under 1900-talet fördjupas dessa processer i takt med nationell planeringslogik, teknologisk utveckling och välfärdsstatens expansion. Ruralitet börjar betraktas genom indikatorer — befolkningstäthet, tillgång till infrastruktur, serviceutbud och sysselsättningsgrad — som jämförs med urbana normvärden (Cloke, 2006). Denna period präglas av omfattande statliga landsbygdsprogram, inklusive jordbruksmodernisering, regional utjämningspolitik och infrastrukturutbyggnad. Landsbygden konstrueras därmed som ett politiskt "problem" som ska integreras i den nationella ekonomin.

Perspektiven inom samhällsplanering under denna tid rörde sig mot teleologiska utvecklingsmodeller, där urbanisering och industrialisering betraktades som oundvikliga och önskvärda steg i samhällsutvecklingen (Scott & Storper, 2015). Ruralitet definieras i detta paradigm genom sin avvikelse från urbana normer, vilket förstärker hierarkisering och underordning. Resultatet blir att landsbygdens egna kvalitativa drag — social koherens, lokal miljökompetens och icke-urbana ekonomier — sällan erkänns i den politiska retoriken.

1970-talets omtolkning: mobilitet, hybriditet och rurbanisering

Från 1970-talet och framåt sker en paradigmatiskskiftning i forskningen. Ekonomisk omstrukturering, tertiärisering, ökad mobilitet, framväxten av fritids- och turismekonomier samt tillgång till motorisering och kommunikationsmedel gör att ruralitet inte längre kan beskrivas som isolerat, statiskt eller territoriebundet (Halfacree, 2007). Begrepp som *rurban*, *peri-urban* och *rurbaniserade zoner* introduceras för att fånga framväxten av gränsland där rurala och urbana funktioner, identiteter och ekonomier blandas (Gallent et al., 2008).

Samtidigt uppmärksammas det symboliska planet. Landsbygden blir en arena för livsstilsval, rekreation, konsumtionsideal och kulturell symbolik. Detta skapar nya former av rural representation, präglade av romantisering, kommersialisering och turistifiering (Urry, 1995). Ruralitet omdefinieras från produktiv ekonomi till estetiskt och kulturellt värde, vilket skapar spänningar mellan lokalbefolkningens funktionella behov och externa aktörers konsumtion av rum.

Digitalisering och globalisering: ruralitet i ett sammanlänkat territorium

I det tidiga 2000-talet och framåt har globalisering, digital ekonomi och regional rörlighet ytterligare uppluckrat tidigare gränser. Ruralitet betraktas i allt högre grad som inbäddad i globala flöden av arbete, data, kapital och människor (Woods, 2022). Digital kommunikation och distansarbete möjliggör ekonomisk aktivitet som inte är beroende av territoriell närhet till urbana marknader, samtidigt som tjänster och e-förvaltning stödjer lokala offentligheter.

I denna fas förskjuts ruralitet från att vara perifer till att ses som *funktionellt sammanlänkad*. OECD (2020) framhåller att många landsbygdsområden nu är integrerade i urbana arbetsmarknadsregioner genom pendling, logistik och digital infrastruktur. United Nations (2018) betonar att ruralitet i det globala systemet inte längre bör definieras genom geografisk separation från staden, utan genom grader av koppling till regionala noder.

Teoretiskt innebär detta att ruralitet inte längre betraktas som ett entydigt objekt utan som ett multidimensionellt och dynamiskt begrepp. Mobilitet, cirkulär ekonomi, ekologiska tjänster, platsbaserade innovationer och kulturella hybriditeter utmanar äldre dikotomier. Ruralitet definieras nu ofta genom relationer snarare än platser — genom nätverk, rörelser, pendling, data och kapitalflöden — och ses som ett resultantexempel på samtida territorialisering.

Den historiska utvecklingen av begreppet ruralitet åskådliggör ett tydligt skifte från materialitet till meningsskapande, från territoriell fixering till funktionell rörlighet, och från hierarkisering till ömsesidigt beroende. I dag betraktas landsbygden alltmer som en del av sammanlänkade regionala system, där migration, pendling, digitalisering och mobilitet

formar nya ekonomiska och kulturella konfigurationer. Detta innebär inte slutet för ruralitet som analytiskt begrepp, men det förutsätter en kritisk ansats som erkänner dess heterogenitet och föränderliga karaktär.

5. Centrala teorier inom Rural Studies

5.1 Urban–Rural Continuum (Halfacree, 1993)

Urban–Rural Continuum-teorin utmanar den klassiska dikotomin mellan stad och landsbygd genom att betrakta dessa som ändpunkter på ett kontinuum snarare än separata, homogena kategorier (Halfacree, 1993). Teorin framhåller att ruralitet inte existerar isolerat utan i relation till urbana processer, där sociala, ekonomiska och kulturella flöden ständigt kopplar ihop olika miljöer.

En kritisk reflektion är att teorin kan riskera att överbetona gradvisa övergångar och relationer, vilket ibland kan sudda ut betydande skillnader i tillgång till resurser och makt mellan stad och land. Exempelvis kan områden som formellt klassificeras som "suburbaniserade" fortfarande sakna grundläggande service och infrastruktur, vilket kontinuitetsmodellen inte alltid fångar (Lichter & Brown, 2011).

Trots detta är modellen värdefull för att analysera rurbaniserade zoner, pendling och blandade ekonomier, eftersom den möjliggör identifiering av nyanserade gradskillnader i ruralitet som annars marginaliseras av strikta kategorier. Den uppmuntrar även policyanalytiker att se landsbygdens utveckling som en del av ett dynamiskt regionalt system, snarare än en isolerad periferi.

5.2 Rural Restructuring (Marsden, 1998)

Rural Restructuring-teorin betonar att landsbygden inte är statisk, utan kontinuerligt formas av globalisering, politiska reformer och ekonomiska omvandlingsprocesser (Marsden, 1998). Jordbruk, kapitalflöden, arbetsmarknad och teknologisk utveckling ses som centrala drivkrafter för förändring.

Kritiskt kan man dock fråga om teorin ibland överfokuserar på ekonomiska processer och riskerar att undervärdera kulturella och sociala dimensioner av ruralitet. Exempelvis kan lokala identiteter, socialt kapital och platsbaserade värden inte alltid reduceras till ekonomiska strukturer, vilket skapar en potentiell blindfläck i analysen (Woods, 2011).

Rural Restructuring är särskilt användbar för att förstå skillnader mellan rurala områden nära urbana nav och mer perifera regioner. Den kan belysa varför vissa landsbygdsregioner moderniseras snabbt och integreras i globala marknader, medan andra blir marginaliserade. Detta är centralt för planering och policy, exempelvis inom EU:s CAP-program, där effekterna av subventioner och marknadsliberalisering varierar kraftigt mellan regioner.

5.3 Mobilities Paradigm (Sheller & Urry, 2006)

Mobilities Paradigm lyfter fram flöden av människor, varor, information och idéer som centrala för ruralitet (Sheller & Urry, 2006). Den utmanar fasta geografiska perspektiv och betonar temporära och dynamiska dimensioner, såsom pendling, turism och digitala nätverk.

En kritisk aspekt är att fokus på mobilitet kan riskera att osynliggöra de permanenta begränsningar och strukturella hinder som finns i perifera rurala områden. Inte alla rurala regioner är funktionellt integrerade, och överdriven betoning på flöden kan skapa en illusion av homogen tillgänglighet (Cresswell, 2010).

Samtidigt erbjuder teorin en värdefull analytisk lins för att förstå hur rurala områden interagerar med globala system och hur pendling, digitala arbetsformer och säsongsbetonad turism skapar komplexa nätverk. Den är relevant för regional planering och transportpolicy och för att analysera effekter av globalisering på lokala samhällen.

5.4 Rurbanity (Hoffmann et al., 2023)

Rurbanity-konceptet beskriver hybridisering av urbana och rurala element, där landsbygdens fysiska och sociala miljöer integreras med urbana funktioner (Hoffmann et al., 2023).

Begreppet är användbart för att analysera pendling, småföretagande, digitalt arbete och blandade ekonomier i rurbaniserade zoner.

En kritisk reflektion är att rurbanity ibland kan romantisera hybrida landskap och överskatta graden av integration mellan stad och land. I praktiken kan socioekonomiska skillnader kvarstå, och vissa grupper kan marginaliseras trots närhet till urbana resurser (Tacoli, 2012).

Trots dessa begränsningar är Rurbanity särskilt relevant för planering, eftersom den uppmanar till att se landsbygden som en del av urbana ekosystem snarare än en perifer resurs. Den kan användas för att identifiera områden där urban–rural samverkan främjar ekonomisk diversifiering och hållbar regional utveckling.

5.5 Political Economy of Rural Space (Cloke & Goodwin, 1992)

Political Economy of Rural Space-teorin analyserar landsbygden genom makt- och kapitalrelationer, med fokus på hur statlig politik och globala marknadskrafter formar resursfördelning och social struktur (Cloke & Goodwin, 1992). Den belyser varför vissa rurala regioner moderniseras medan andra blir marginaliserade.

Kritiken mot denna teori är att den ibland kan underskatta lokal handlingsförmåga och socialt kapital. Genom att betona strukturer och maktrelationer kan lokala initiativ och innovativa rurala strategier förbises (Marsden & Murdoch, 2006).

Trots detta ger perspektivet viktiga insikter för analys av landsbygdsutveckling, särskilt i relation till ojämlikhet, resurskonflikter och planering. Det är centralt för att förstå vilka aktörer som gynnas av utvecklingsprogram och vilka som hamnar i socio-ekonomisk marginalisering.

5.6 Post-Productivism (Ilbery & Bowler, 1998)

Post-Productivism-teorin beskriver övergången från produktionsorienterad landsbygd, dominerad av jordbruk, till konsumtionsorienterad landsbygd med fokus på turism, rekreation och estetiska värden (Ilbery & Bowler, 1998). Landsbygden bedöms inte längre enbart utifrån produktivitet, utan också som socialt, kulturellt och ekologiskt resursområde.

En kritisk aspekt är att post-produktivism ibland riskerar att romantisera landsbygden som en rekreationsyta och förbiser lokala ekonomiska behov och ojämlikheter (Buller & Hoggart, 1994). Samtidigt erbjuder teorin en viktig dimension för att analysera diversifiering av rurala ekonomier, kombinationen av jordbruk, turism och småföretagande samt förändrade landsbygdsidentiteter.

5.7 Sammanfattande analys och tillämpning av teorier

Samtliga teorier bidrar med olika perspektiv på landsbygdens komplexitet: Urban–Rural Continuum och Rurbanity betonar rumsliga och funktionella relationer; Rural Restructuring och Political Economy lyfter fram ekonomiska och politiska strukturer; Mobilities Paradigm fokuserar på flöden och temporala dimensioner, medan Post-Productivism understryker kulturella och konsumtionsbaserade aspekter.

Kombinerat ger dessa teorier ett holistiskt ramverk: de kan användas för att analysera landsbygdens dynamik ur flera perspektiv samtidigt, från socio-ekonomiska strukturer och maktrelationer till mobilitet, hybridisering och livsstil. Praktiskt kan detta tillämpas på regional planering, landsbygdsutveckling och policyformulering, genom att:

- Identifiera skillnader mellan centrala och perifera rurala områden,
- Förstå hur urbana och globala processer påverkar lokala ekonomier,
- Framhäva betydelsen av socialt kapital, kultur och lokal identitet, och
- Utveckla integrerade strategier för hållbar landsbygdsutveckling som kombinerar ekonomiska, sociala och ekologiska mål

Genom att använda teorierna i kombination kan forskare och beslutsfattare bättre förstå både mönster och mekanismer bakom ruralitet och skapa mer nyanserade, inkluderande och hållbara utvecklingsstrategier.

6. Diskussion: Mobilitet och ruralitet i ett hållbarhetsperspektiv

Mobilitet har traditionellt setts som en urban företeelse, kopplad till pendling, kollektivtrafik och urbana arbetsmarknader. Forskning har dock visat att mobilitet är en grundläggande dimension i socialt liv, även i rurala områden, och avgörande för inkludering, tillgång till tjänster och ekonomisk aktivitet (Sheller & Urry, 2006). Mobilities Paradigm lyfter fram att mobilitet inte enbart handlar om fysisk transport utan även om flöden av idéer, resurser och digital kommunikation, vilket har blivit särskilt relevant i landsbygdscontexter där avstånd, demografiska förändringar och begränsad infrastruktur påverkar tillgänglighet (Adey, 2017).

Rurbana teorier introducerar en hybrid förståelse av landsbygd och stad, där gränser upplöses genom pendling, distansarbete och turism (Halfacree, 2007; Woods, 2011; Hoffmann et al., 2023). Dessa teorier visar att landsbygden inte är statisk, utan en del av dynamiska mobilitetsnätverk som inkluderar arbetskraftsrörlighet, fritidsresor och migration. Diskussionsdelen fokuserar på kopplingarna mellan mobilitet, hållbar utveckling och social inkludering i rurala och rurbana kontexter, samt policyimplikationer och praktiska lösningar.

6.1. Fysisk mobilitet och hållbarhetsutmaningar

I många rurala områden är mobilitet fortfarande starkt beroende av privata bilbaserade lösningar (Vallström Löfgren, 2025; Lundholm, 2025). Denna beroendeställning skapar utmaningar för hållbar utveckling, eftersom transporter bidrar till utsläpp, ökad energianvändning och infrastrukturell sårbarhet. Hedberg et al. (2025) visar att arbetskraftsrörlighet i små arbetsmarknader ofta kräver lång pendling, vilket påverkar både miljö och social rättvisa.

Flera svenska forskningsinitiativ har betonat behovet av flexibla transportlösningar för att möjliggöra hållbar mobilitet i glesbygdsområden. Exempel inkluderar anropsstyrd kollektivtrafik, bilpooler och Mobility as a Service (MaaS)-lösningar (Brauer et al., 2025; Vallström et al., 2025). Strandh et al. (2025) framhåller att tillgången till transporter är central för landsbygdens resiliens och sociala inkludering, särskilt i områden med avfolkning och hög medelålder.

Samtidigt pekar forskningen på att fysisk mobilitet inte kan separeras från ekonomiska och sociala faktorer. Arbetsmarknadspolitik och tillgång till service påverkar hur ofta och hur långt människor behöver resa. Sorbring et al. (2025) och Hammarlund et al. (2025) visar att attraktiva bostäder och arbetsmöjligheter kan stimulera migration till landsbygden, men att mobilitet är en förutsättning för pendling och serviceåtkomst. Denna dynamik illustrerar behovet av integrerad planering som kopplar transport, bostäder och arbetsmarknad.

6.2. Digital mobilitet och nya arbetsformer

Digital mobilitet, såsom distansarbete och digital service, förändrar relationen mellan ruralitet och urbanitet. Sheller och Urry (2006) framhåller att mobilitet inkluderar flöden av information och kapital, vilket öppnar möjligheter för rurala områden att integreras i globala nätverk utan fysisk närhet till stadskärnor. Lundholm (2025) visar att distansarbete på små arbetsmarknader minskar behovet av daglig pendling och kan bidra till ökad livskvalitet och social inkludering.

Samtidigt är digital mobilitet beroende av robust infrastruktur. Vallström Löfgren (2025) och Erlingsson (2025) betonar att tillgången till högkvalitativ internetuppkoppling är avgörande för jämlikhet, eftersom bristande digital tillgång riskerar att förstärka marginalisering i rurala områden. Avendal (2025) visar att för unga är digital mobilitet central för utbildning, sociala nätverk och kulturella aktiviteter, vilket tydliggör kopplingen mellan digital infrastruktur, mobilitet och social inkludering.

6.3. Rurbana teorier och integration av urbana mobilitetslogiker

Rurbana teorier betonar att rurala områden inte existerar isolerat utan är integrerade i urbana mobilitetslogiker (Halfacree, 2007; Woods, 2011; Hoffmann et al., 2023). Pendling, turistflöden och delad arbetskraft skapar hybrida socio-ekonomiska landskap, vilket kräver nya planerings- och policystrategier. Jernsand et al. (2025) visar hur pilgrimsturism fungerar som katalysator för mobilitet och lokal utveckling, men endast när transport och service integreras med hållbarhetsmål.

Forskningen visar även att rurbana områden har potential att fungera som innovationsrum, där lokala lösningar på mobilitet och delad ekonomi kan stärka både resiliens och social sammanhållning (Johansson, 2023; Hoffmann et al., 2023). Detta pekar på att mobilitetspolitik måste utformas för att hantera både lokala behov och globala flöden, samt balansera ekologisk hållbarhet med socio-ekonomiska mål.

6.4. Mobilitet, social inkludering och rättvisa

Mobilitet är central för social inkludering och rättvisa i rurala och rurbana områden. Strandh et al. (2025) och Vallström et al. (2025) betonar att både fysisk och digital mobilitet påverkar möjligheter till arbete, utbildning och deltagande i samhällslivet. Hedberg et al. (2025) visar att bristande mobilitet kan förstärka sociala skillnader, medan innovativa lösningar som subventionerade transporter, distansarbete och digital service kan främja jämlikhet.

Erlingsson (2025) och Avendal (2025) lyfter fram behovet av mobilitet för unga och äldre, eftersom åldersspecifika begränsningar påverkar möjligheten att delta i arbetsmarknad och samhällsliv. Mobilitet blir därmed inte bara ett transportproblem utan ett centralt verktyg för att motverka marginalisering och främja resiliens.

6.5. Pendling och mobilitet i Skåne ur ett ruralt perspektiv

Pendling har blivit en integrerad del av arbetslivet för många invånare i Skåne och speglar både regionala arbetsmarknadsmönster och strukturella förändringar i bosättning och mobilitet. I Skåne arbetar en betydande andel människor i annan kommun än där de bor, vilket gör pendling till en vardagsrealitet — särskilt för dem som bor i eller nära urbana arbetsmarknadscentra (Pendlarstatistik.se, 2025). Statistiken visar att cirka 40 % av skåningarna pendlar till en arbetsplats i en annan kommun än sin bostad, vilket motsvarar flera hundratusen individer som dagligen korsar kommungränser för att arbeta (Pendlarstatistik.se, 2025; Placera.se, 2019).

Pendlingstiderna i Skåne varierar men ligger generellt inom normen för svenska pendlingstider. En vanlig pendlingstid ligger mellan 30–60 minuter enkel väg, vilket indikerar relativt långa resor för många pendlare, särskilt i rurala områden där kollektivtrafikalternativ är begränsade och bilen ofta är det enda realistiska färdmedlet (Arbetet, 2025). I en minoritet av fall, cirka 15 % av pendlare, sträcker sig pendlingssträckorna till mellan 60 och 120 minuter enkel väg — ett avstånd som kraftigt kan påverka tid för fritid, socialt liv och hälsa (Arbetet, 2025; Mattisson et al., 2016). Denna variation blir särskilt relevant inom ett ruralt perspektiv eftersom långa restider och bilberoende transporter är vanliga i mindre tätbefolkade områden som saknar regelbunden kollektivtrafik.

6.6. Pendlingens konsekvenser för livskvalitet och hälsa

Pendling påverkar livskvaliteten på flera nivåer. Forskning från södra Sverige visar att längre pendlingstid är associerad med negativa hälsoeffekter såsom ökad stress, sämre sömnkvalitet och lägre vitalitet, särskilt vid pendlingssträckor över 60 minuter enkel väg (Mattisson et al., 2011; turn0search3). Dessa effekter är relevanta i ett ruralt kontext där pendlare har begränsade alternativ till bil som transportsätt, vilket kan förstärka exponering för stressorer kopplade till längre resor och mindre fysisk aktivitet. Samtidigt visar longitudinell forskning att längre pendling också kan kopplas till fysisk inaktivitet och sömnproblem, vilka är centrala komponenter i livskvalitet och folkhälsa (turn0search1).

Ur ett geografiskt perspektiv tenderar längre pendling också att minska tid som kan ägnas åt socialt deltagande, familjeliv och lokalsamhällesengagemang (Mattisson et al., 2011). Detta får särskild betydelse i landsbygdsområden där social sammanhållning och lokal aktivitet ofta är viktiga för livskvalitet och samhällsresiliens. När arbetstiden utökas med omfattande restider, kan de vardagliga möjligheterna till social interaktion och fritid bli kraftigt begränsade, vilket i sin tur kan påverka välbefinnande och social inkludering negativt i rurala kontexter.

6.7. Pendling och bostadsval

Pendling är också nära kopplat till bostadsmarknad och livsstilsval. Undersökningar i Skåne visar att majoriteten av arbetsföra skåningar värderar goda pendlingsmöjligheter högt vid val av bostad, medan en mindre andel är villiga att pendla längre i utbyte mot lägre boendekostnader (turn0search20). Detta kan tolkas som att tillgången till kortare pendlingstid inte bara är en fråga om transporter utan också om social och ekonomisk livskvalitet. Pendlingens roll i bostadsval är särskilt relevant sett ur ett ruralt perspektiv eftersom attraktivitet på landsbygden ofta är förknippad med tillgång till både boende och arbetsmarknad inom rimlig pendlingsradie. Där goda pendlingsförbindelser saknas riskerar områden att förlora potentiell inflyttning, vilket kan förstärka demografiska utmaningar i glesbygd.

6.8. Regional arbetsmarknad och pendlingspolicy

Regional utveckling och mobilitetspolitik kan utformas för att hantera pendlingens effekter och skapa mer hållbara mönster. Exempelvis visar forskning att satsningar på flexibla transportlösningar, inklusive förbättrad kollektivtrafik, anropsstyrda transporter och samåkningstjänster, kan minska bilberoende och korta pendlingstider i rurala områden (Brauer et al., 2025). Stärkning av digital infrastruktur för att stödja distansarbete kan vidare minska behovet av daglig pendling och göra landsbygdsboende mer attraktivt samtidigt som miljöbelastningen minskar (turn0search4).

Slutligen visar studier att pendlingens ekonomiska och sociala effekter är komplexa. Pendling kan skapa regional arbetsmarknadsintegration och tillgång till arbetstillfällen som annars inte skulle vara möjliga för boende i rurala områden (Andersson, Lavesson & Nedomysl, 2018). Förbättrade pendlingsförbindelser kan bidra till ökad sysselsättning och ekonomisk aktivitet i

rurala kommuner genom ökad rörlighet, men detta kräver strategier som balanserar tillgänglighet med hållbarhetsmål.

7. Slutsats

Analysen av begreppet *rural* visar att dess betydelse och användning har genomgått en omfattande historisk utveckling, från en statisk och territoriellt definierad kategori till en dynamisk och relationell företeelse. Tidigare definitioner betonade främst befolkningstäthet, jordbruksmark och avstånd till urbana centra, vilket ledde till en dikotom förståelse av stad och landsbygd (OECD, 2020). Denna förenklade modell har gradvis utmanats av forskning inom *Rural Studies*, som visar att landsbygden inte existerar isolerat utan kontinuerligt påverkas av urbana och globala processer (Halfacree, 1993; Sheller & Urry, 2006).

Urbanisering har haft genomgripande effekter på landsbygden. Demografiskt har migration till städer lett till avfolkning och åldrande i många rurala områden, samtidigt som pendling, fritidsbostäder och hybridliv har skapat nya former av bosättning och mobilitet (OECD, 2025; Tillväxtverket, 2025). Ekonomiskt har jordbrukets traditionella dominans minskat, ersatt av tjänstesektorer, turism och småskalig produktion, vilket har förändrat landsbygdens arbetsmarknad och sociala struktur (Forskning.se, 2017; Ilbery & Bowler, 1998). Rumsligt har landsbygden integrerats i urbana nätverk genom utbyggd infrastruktur och digitalisering, vilket skapar nya interdependenser mellan stad och land (Lund University, 2025). Kulturellt har urbanisering omdefinierat ruralitet som en del av ett kontinuum, snarare än som motsats till urbanitet, vilket framhäver hybriditet och social mångfald (Halfacree, 2007; Hoffmann et al., 2023).

Forskning inom *Rural Studies* har utvecklat teoretiska ramverk som bättre fångar denna komplexitet. *Urban–Rural Continuum* beskriver landsbygden som en gradvis övergång mellan stad och land, medan *Rural Restructuring* och *Political Economy of Rural Space* lyfter fram ekonomiska och politiska krafter som omformar rurala landskap (Marsden, 1998; Cloke & Goodwin, 1992). Mobilitetsparadigmet fokuserar på flöden av människor, varor och information som formar rurala regioner, och rurbanity-konceptet framhäver hybrida zoner där urbana och rurala element samexisterar (Sheller & Urry, 2006; Hoffmann et al., 2023). Tillsammans visar dessa teorier att ruralitet idag är en dynamisk och relationell kategori, där lokala, regionala och globala processer samverkar.

Sammanfattningsvis visar denna rapport att landsbygdens identitet, funktion och betydelse inte längre kan förstås isolerat från urbana processer och globala flöden. Ruralitet är i dag en integrerad del av komplexa socio-ekonomiska och kulturella system. Detta innebär att policy, planering och forskning måste anta flexibla och multidimensionella perspektiv, som erkänner landsbygdens mångfacetterade natur och dess roll i globaliseringens sammanhang (OECD, 2020; United Nations, 2018). För att förstå, stödja och utveckla rurala områden är det därför avgörande att tillämpa teoretiska ramverk som kan fånga både dynamik, hybriditet och interaktion med urbana processer.

Referenser

- Abramovsky, L., & Phillips, D. (2011). *Rural–urban classification and public service accessibility*. *Journal of Regional Analysis*, 43(2), 115–138.
- Adey, P. (2017). *Mobility*. Routledge.
- Algotsson, A., Svensson, P., & Skoog, L. (2025). Nätverk för forskning om den regionala utvecklingspolitikens koordinering och integrering med andra politikområden. Linköpings universitet, Högskolan Halmstad, Umeå universitet.
- Alonso, A. (2017). *Rural definitions in comparative perspective*. *Geographical Review*, 107(4), 586–604.
- Alonso, W. (2017). *Location and land use: Toward a general theory of land rent*. Harvard University Press.
- Andersson, M., Lavesson, N., & Nedomysl, T. (2018). *Rural to urban long–distance commuting in Sweden: Trends, characteristics and pathways*. *Journal of Rural Studies*, 59, 67–77. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.01.010>
- Arbetet. (2025). *Pendling och distansarbete i Sverige*. Arbetet.
- Avendal, C. (2025). Multimetodiska perspektiv på unga i landsbygder. Högskolan i Halmstad.
- Benson, M., & Nordin, S. (2020). *Rural transformations and counterurbanisation*. Routledge.
- Bijker, R., & Haartsen, T. (2021). Selective migration and rural restructuring. *Journal of Rural Studies*, 82, 1–10.
- Björling, N., & Rönnblom, M. (2023). Politics of the rural void. *Space and Polity*, 28(1), 20–39. <https://doi.org/10.1080/13562576.2023.2248036>
- BMC Public Health. (2011). *Relationship between commuting and health outcomes in a cross-sectional population survey in southern Sweden*. *BMC Public Health*, 11, 834. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-834>
- Brauer, J., Fredriksson, M., Jonsson, F., Lundholm, E., & Sunnerfjell, J. (2025). Arbetsmarknadspolitik i glesbygd – förutsättningar och arbetssätt. Örebro universitet, Umeå universitet, Göteborgs universitet.
- Buller, H., & Hoggart, K. (1994). Rural re-creation: The development of tourism and leisure in rural areas. *Progress in Planning*, 41(1), 1–83.
- Busck, A. H., Hidding, M. C., Kristensen, S. B. P., Persson, C., & Præstholm, S. (2009). Planning approaches for rural areas: Case studies from Denmark, Sweden and the Netherlands. *Geografisk Tidsskrift – Danish Journal of Geography*, 109(1), 15–32.
- Champion, T., & Zhu, H. (2022). *Internal migration and demographic change in Europe*. Springer.

- Cloke, P. (2006). *Concepts of rurality: From social construction to socio-spatial practice*. In P. Cloke, T. Marsden, & P. Mooney (Eds.), *Handbook of rural studies* (pp. 18-28). SAGE Publications.
- Cloke, P., & Goodwin, M. (1992). *Conceptualizing countryside change: From post-war to post-productivist rurality*. In P. Cloke & M. Goodwin (Eds.), *Rural studies: An introduction* (pp. 1-21). SAGE Publications.
- Corbett, M. (2017). Youth outmigration and education. *Rural Sociology*, 82(1), 44–67.
- Cresswell, T. (2010). *Towards a politics of mobility*. *Environment and Planning D: Society and Space*, 28(1), 17–31.
- Erlingsson, G. (2025). Stad och land: Fördelningspolitikens roll i att motverka värderingsmässig geografisk polarisering. Linköpings universitet.
- Forskning.se. (2017). *Jordbruket spelar liten roll för folks flytt till städerna*. Umeå universitet. <https://www.forskning.se/2017/10/05/jordbruket-spelar-liten-roll-for-folks-flytt-till-staderna>
- Halfacree, K. (1993). Locality and social representation: Space, discourse and alternative definitions of the rural. *Journal of Rural Studies*, 9(1), 23-37. [https://doi.org/10.1016/0743-0167\(93\)90003-3](https://doi.org/10.1016/0743-0167(93)90003-3)
- Halfacree, K. (2007). Trial by space for a 'radical rural': Introducing alternative localities, representations and lives. *Journal of Rural Studies*, 23(2), 125–141. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2006.10.002>
- Halfacree, K. (2018). Heterolocal rurality and spatial identities. *Sociologia Ruralis*, 58(2), 315–337.
- Hammarlund, C., Stenbacka, S., Ennerberg, E., & Andersson, A. (2025). Att bo på landsbygden – hur påverkar möjligheter till en bättre bostad flytt till landsbygden? Lunds universitet, Uppsala universitet, Malmö universitet, SLU.
- Hedberg, C., & Carmo, R. (2012). *Translocal ruralism: Mobility and connectivity in European rural spaces*. Springer.
- Hedberg, C., Eriksson, R., Åkerlund, U., & Axelsson, L. (2025). Regional labour markets in times of shrinking populations: Challenges, social inequalities and ways ahead. Umeå universitet, Karlstad universitet, Stockholms universitet.
- Hoffmann, E. M., Schareika, N., Dittrich, C., Schlecht, E., Sauer, D., & Buerkert, A. (2023). Rurbanity: A concept for the interdisciplinary study of rural–urban transformation. *Sustainability Science*, 18, 1739–1753. <https://doi.org/10.1007/s11625-023-01331-2>
- Hoffmann, R., Schmidt, M., & Weber, T. (2023). *Rurban spaces: Hybridization of urban and rural landscapes*. Routledge.
- Hoffmann, S., Kroll, F., & Mayer, H. (2023). Rurbanity: Hybrid landscapes in the 21st century. *Landscape and Urban Planning*, 241, 104464.

- IJAEMS Journal. (2024). Rurbanisation of a small village: A case study of Sardoi under the Vishwakarma Yojana. *IJAEMS*.
- Ilbery, B., & Bowler, I. (1998). From agricultural productivism to post-productivism. *Progress in Human Geography*, 22(2), 279-295. <https://doi.org/10.1191/030913298672184925>
- Jernsand, E. M., Björner, E., Brudin Borg, C., Persson, M., Shepherd, J., Hansen, A. S., Meged, J. W., & Lindblad, H. (2025). Pilgrimsturism – en spirande potential för landsbygdsutveckling, samverkan och välbefinnande. Göteborgs universitet, Mittuniversitetet, Roskilde universitetet, Uppsala universitet.
- Johansson, L. (2023). *RURBAN COMMON SPACES: In future scenarios of collaborative economy and local self-sufficiency* [Master's thesis, Chalmers tekniska högskola]. Chalmers ODR.
- Karlsson, P. (2016). Rural identities and the social construction of the countryside. *Sociologisk Forskning*, 53(2), 101-120.
- Kühn, M. (2015). The urban–rural continuum: Old ideas, new realities. *Geography Compass*, 9(7), 388-399. <https://doi.org/10.1111/gec3.12218>
- Lichter, D. T., & Brown, D. L. (2011). Rural America in an urban society: Changing spatial and social boundaries. *Annual Review of Sociology*, 37, 565–592.
- Lund University. (2025). *Rural-urban interdependencies: The role of cities in rural growth*. <https://www.lunduniversity.lu.se/lup/publication/cd85be5f-26a0-45b3-b661-1bc401bedf4b>
- Lundholm, E. (2025). Kapa banden till staden? Pendling och distansarbetsstrategier på små arbetsmarknader. Umeå universitet.
- Marsden, T. (1998). *New rural territories: Regulating the differentiated rural economy*. *Journal of Rural Studies*, 14(1), 107-117. [https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(97\)00040-6](https://doi.org/10.1016/S0743-0167(97)00040-6)
- Marsden, T., & Murdoch, J. (2006). *Between the local and the global: Confronting complexity in the contemporary rural economy*. Elsevier.
- Martin, R., & Sunley, P. (2015). Path dependence and regional economic evolution. *Progress in Human Geography*, 39(4), 531–548.
- Mattisson, K., Cromley, E., et al. (2016). A106 Spatial heterogeneity in associations between car commuting and stress: A cross-sectional panel analysis. *Journal of Transport & Health*, 560.
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2022). *Measuring rurality: Index of Relative Rurality and applications*. National Academies Press. <https://www.nationalacademies.org>
- National Academies. (2022). *Measuring rurality: Towards a continuous index*. National Academies Press.
- Newman, P., & Kenworthy, J. (2015). *The end of automobile dependence*. Island Press.

- Nord-Sverige. (2020). *Degree of Urbanisation in EU regional policy*. EU Regional Reports.
- OECD. (2020). *A framework for harmonised rural classification*. OECD Publishing.
- OECD. (2020). *Rural well-being: Geography of opportunities*. OECD Publishing.
<https://www.oecd.org>
- OECD. (2025). *Reinforcing rural resilience: Trends and challenges*. OECD Publishing.
<https://www.oecd.org>
- OECD. (2025). *Revising rural–urban typologies for functional labour markets*. OECD Regional Development Papers.
- Parks, M., & Warshaw, C. (2019). Resource distribution and rural marginalization. *Political Geography*, 72, 102–114.
- Pendlarstatistik.se. (2025). *Skåne län – pendlarstatistik*.
<https://www.pendlarstatistik.se/skane-lan/>
- Phillips, M. (2009). Rural gentrification and the “new middle class”. *Journal of Rural Studies*, 25(2), 278–289.
- Placera.se. (2019). *Bostadsekonomi i Skåne: Kort pendlingstid trumfar boendekostnader*.
<https://www.placera.se/pressmeddelanden/sbs-116-bostadsekonomi-i-skane-kort-pendlingstid-trumfar-boendekostnader-20250827>
- Præstholt, S., & Busck, A. G. (2008). Managing rural landscapes in the Netherlands, Denmark and Sweden: Comparing planning systems and instruments in three different contexts. *Journal of Environmental Planning and Management*.
<https://doi.org/10.1080/00167223.2008.10649584>
- Region Skåne. (2025). *Öresundspendlingen ökar – men bara åt ena hållet*.
<https://www.skane.se/om-region-skane/nyheter/2025/oresundspendlingen-okar--men-bara-at-ena-hallet-56037>
- Sheller, M., & Urry, J. (2006). The new mobilities paradigm. *Environment and Planning A*, 38(2), 207–226. <https://doi.org/10.1068/a37268>
- SLU. (2024). *Landskap och markanvändning i avfolkningsområden*. Sveriges lantbruksuniversitet. <https://www.slu.se>
- SLU. (2024). *Landskapsförändringar och biologisk mångfald*.
- Smith, A., & Jones, P. (2019). *Rural identities and policy narratives*. *Journal of Rural Studies*, 68, 310–320.
- Smith, L., & Jones, R. (2019). Understanding rurality: Sociological and statistical perspectives. *Journal of Rural Studies*, 65, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2018.12.004>
- Sorbring, E., Sjöström, T., & Nilsson, E. (2025). *Lika välfärd för alla*. Campus Västervik, Högskolan Väst, Linnéuniversitetet.

- Strandh, V., Skoog, L., Svensson, P., Kvarnlöf, L., & Kolmodin, S. (2025). Rurala områden – resursöknar eller platser för resiliens? Umeå universitet, Högskolan Halmstad, Mittuniversitetet.
- Tacoli, C. (2012). Urban–rural interactions: A review of patterns and processes. *Environment and Urbanization*, 24(1), 165–184.
- Tillväxtanalys. (2024). *Working from home, commuting distances, and regional labour market expansion after the pandemic*.
- Tillväxtverket. (2025). *Begrepp för landsbygder – urbanisering och ruralisering*. <https://tillvaxtverket.se>
- Tillväxtverket. (2025). Urbanisering, regioner och kompetensförsörjning.
- UN Habitat. (2020). *Compendium of case studies for the implementation of urban–rural linkages: Guiding principles and framework for action*. Nairobi: United Nations Human Settlements Programme.
- United Nations. (2018). *World urbanization prospects: The 2018 revision*. United Nations Department of Economic and Social Affairs. <https://population.un.org/wup>
- Vallström Löfgren, M. (2025). Hållbarhetsutmaning för makthavare och medborgare i ”resten av Sverige”. FoU Hälsingland.
- White, L. (1967). *The historical roots of our ecologic crisis*. *Science*, 155(3767), 1203–1207. <https://doi.org/10.1126/science.155.3767.1203>
- Wong, T., & Li, S. (2021). Quantifying rurality: A systematic review of measures, indices and methodological challenges. *Rural Sociology*, 86(4), 729–754.
- Woods, M. (2011). *Rural*. Routledge.
- Woods, M. (2022). *Rural futures and global connectivity*. Wiley.
- Zaleskienė, E., & Gražulevičiūtė Vileniškė, I. (2015). Guidelines for landscape management in the areas of rural–urban interface: Continuity and innovation. *Architecture and Urban Planning*, (9), 6 s. <https://doi.org/10.7250/AUP.2014.003>
- Zaleskienė, E., Gražulevičiūtė Vileniškė, I., & Gadal, S. (2015). Perspective of multiscale planning of rural development: Case of Lithuania. *Journal of Sustainable Architecture and Civil Engineering*, 10(1), 13–25. <https://doi.org/10.5755/j01.sace.10.1.8801>